

DAg] *Rigidesa* [Belv.]. *Rigiditat* [S. xv, DAg].

Rigor, pres de *rigor*, *-oris*, 'rigidesa, *rigor*' [S. xiv], dels poemes d'Eiximenis jove: «Muyler enamorada / --- / nodrir-la a prompta obediència / --- / ab tos consellys inclinar-la: / mas sia més per amor / que no per forç' o *rigor*; / e en cas que per amor / no hi vulla inclinar la testa / --- / corregir-la-as, laor, / inclinant-la ab *rigor* / de menaces e bufets / --- e sempre / --- / paraules sien d'amó(r)s; / e e'l mig d'elles n'hi haja / dues o tres de *rigor* / --- / conclou tostemps en amor» (*Dones*, § 53, *EntreDL* 1, 175-7, vv. 49, 55, 94); el DAg en cita dos més de la *rigor* en obres en prosa d'Eiximenis i una altra en «Col·lacions»; cultisme, doncs, que aviat es popularitzà entre nosaltres, i en conseqüència, el poble del Princ. (i Bal, no cal dir-ho) el va pronunciar amb *-r* muda (en el S. xx ha tornat a predominar *rigór*) en cat. central i fins a Palma (*AlcM*) en un romanç de fi 1793 (mort de M Antoinette) «quin doló / causa avuy per tota Espanya / una mort ab tal *rigó*» (reco a l'Alta Garrotxa); «nobles soldats del rey d'Espanya / que peleyeu ab gran *rigó*, / els uns estan en la batalla / y els altres en guarnició», MilàF (*Romllo*, 140, 576 3, però *való* en A.)³

¹ Per a les quals veg. ENRAVENAT Una d'elles, *enred(e)rat*, de la qual ja tenim un testimoni ben primerenc en el *Decam* català: «vehent-lo star *enradrat* a guardar les pintures e los entretallaments del tabernacle, lo qual és sobre l'altar de la dita sgleya ---» (VIII, § 3, 445 6f.), trad. «vedendolo stare attento a riguardar le dipinture e gl'intagli del tabernacolo». — ² Figura també *enregeat*, en el sentit de 'coure fins a posar tibant o rigid' en el *Ll de Coc de St Sovi* (NCL cxv, 90, n. 4) Com indica el publicador Grewe, en la variant contracta *enrejar*, apareix sovint en aquest llibre amb la grafia imperfecta *enrexat* i *enrexar* intr.; parlant del cabrit fet a l'ast: «e con deurà *enrexar*, ages una poca d'aygua e sal, e unta'l», així en la versió de Bna, però *enregeat* en la versió de Val (p. 69, § 10, n. 5), «tro que lo porcel sia *enrexat*» (71, n. 4). En efecte el text de Bna. usa una grafia molt defectuosa, amb confusió constant de *ss* i *s*, *rr* i *r*, i casos freqüents de *x* per *ž* (com *estoxats* 90, n. 2, *trosexat* 91 10f.)

³ De RIGOR es derivà un IN-RIGORARE o AD-RIGORIRE, d'on ARRAULIR (vegeu) i d'aquell el pirinenc *enreular*, que és també benasquès: «*enreulá-se*: peccer a causa de la nieve, ventisca y frío» (Ballarín).

Rigorós [1380]: «façats execució *rigorosa*» 1380, 1393, «fort sots, fortment e *rigorosa*» 1386 (*InvLC*); «Cató lo *rigorós*», AntCanals (c. l'a. 1400, *Carta CODOACA* XIII, 417); *rigulós*, *-gurós*; *rigorosament* [DTo. 1647; Cròn del Cerimoniós]; *rigorositat* [segle xv, DAg; barbaritzat *rigoritat* Ps-Boades]. *Rigorista* [Belv.]; *rigorisme* [Lab]. Cf. ARRAULIR

Rigló, V. *rutlló* (RODA)

RIGODON, *rigodons*, del fr. *rigodon* id., d'origen

incert, probablement d'una tornada *rigodon-rigodaine* que es devia cantar tot dansant aquest ball. □ 1ª doc: Lab. 1864

Que per fugir de donar-li forma singular en *-on*, posa *rigodons* només en plural, i així ho han fet els diccs posteriors; diu *AlcM* que també s'usa en singular *rigodó*; no ho sé, però no ho he sentit mai, sí en canvi bastant sovint «ballar el *rigudón*» en els anys 1914-20, en què encara el ballaven algunes vegades en festes majors de poble; també figuradament frases com *això era un rigodon* 'un anar endavant i endarrerere', 'cantar palinòdia', que es va seguir dient més o menys (per a la *-n*, cf. *pantolon*). Discussió sobre l'etimologia en el DCEC, amb conclusió que ara em sembla més segura.

Rigol 'pinyol de fruita' (Trempl), *AlcM*; *rigot* «restos d'una fruita després de menjada, lo que queda entorn de la llavor o pinyol» a Sopeira (*Congr LICat*, 428): de *raigot* o *arraigot*, derivats de *arraigar*, que ho és del ll RADIX, veg. ARREL, amb *-ol* per contaminació de *pinyol*. També el *rigot de Mallorca* (1368) devia ser una mata d'espert arrencada amb arrel; *rigotar* 'arriassar els cabells' (?) com sigui que sovint les arrels són més o menys caragolades, però cf. oc ant. *rigotar* id (Rayn. v, 96b).

Rigol 'tip de beure', però el que li van donar a *AlcM* és *unarrigol* que va tallar malament com *una rigol*, quan és evident que no és femení sinó un masculí *ar-rigol* (veg. GOLLA).

Rigola 'rodera', 'fosso': no existeix en català (no en Lab) gallicisme inadmissible (fr. *rigole*) d'un plumífer de Salvat, usat per alguns ross; més arrelats *rigolar* 'cercar de treure aigua d'un riu' (*CostiManc.*) i *rigolatge*, són també gallicismes, de *rigoler*, *rigolage*, que no convé imitar, ni cal; semblantment el nom de dansa *rigolet*.

Rigolisa, vegeu *regalèssia* *Rigor*, vegeu *rigid* *Rigo-rago*, V. *rac* *Rigorisme*, *rigorista*, *rigorós*, *rigorositat*, V. *rigid* *Rigot*, V. *rigol* *Riguament err. tip. o de lectura el doc. de 1309 evidentment porta «molt bé e *beniguament*» no pas «m. bé e bé *riguament*» *Riguer*, V. *rec* *Riguera*, V. *rec* i cf. *riera* (RIU) *Riguera*, V. *riure* *Rigular*, *rigulós*, barb. per *regular*, *rigorós* *Rilar-se*, mot gitano castellà (V. REHILAR, DCEC) *Rilet* err. tip. per *ruet* o *ribet*, en la mala i tardana ed d'OPou que usa *AlcM* *Rim*, V. *raim*

RIM i RIMA, 'vers', 'concordança entre les terminacions de versos' del ll RHYTHMUS 'ritme', mot que a l'Edat Mitjana va pendre el sentit de vers del tipus romanç, comptat per accents i el nombre de síl·labes, i majorment, rimat, a distinció de METRUS, nom del vers llatí, que es regulava per la durada de les síl·labes □ 1ª doc: *rim* S. XIII, Lull, Cerverí i altres trobadors catalans; *rims* princ. S. XIII, R. Vidal de Besalú.

«--- Tuit li mal e'l bé del món són més en remebransa per trobadors, e ja non trobarets mot bé dit ni